

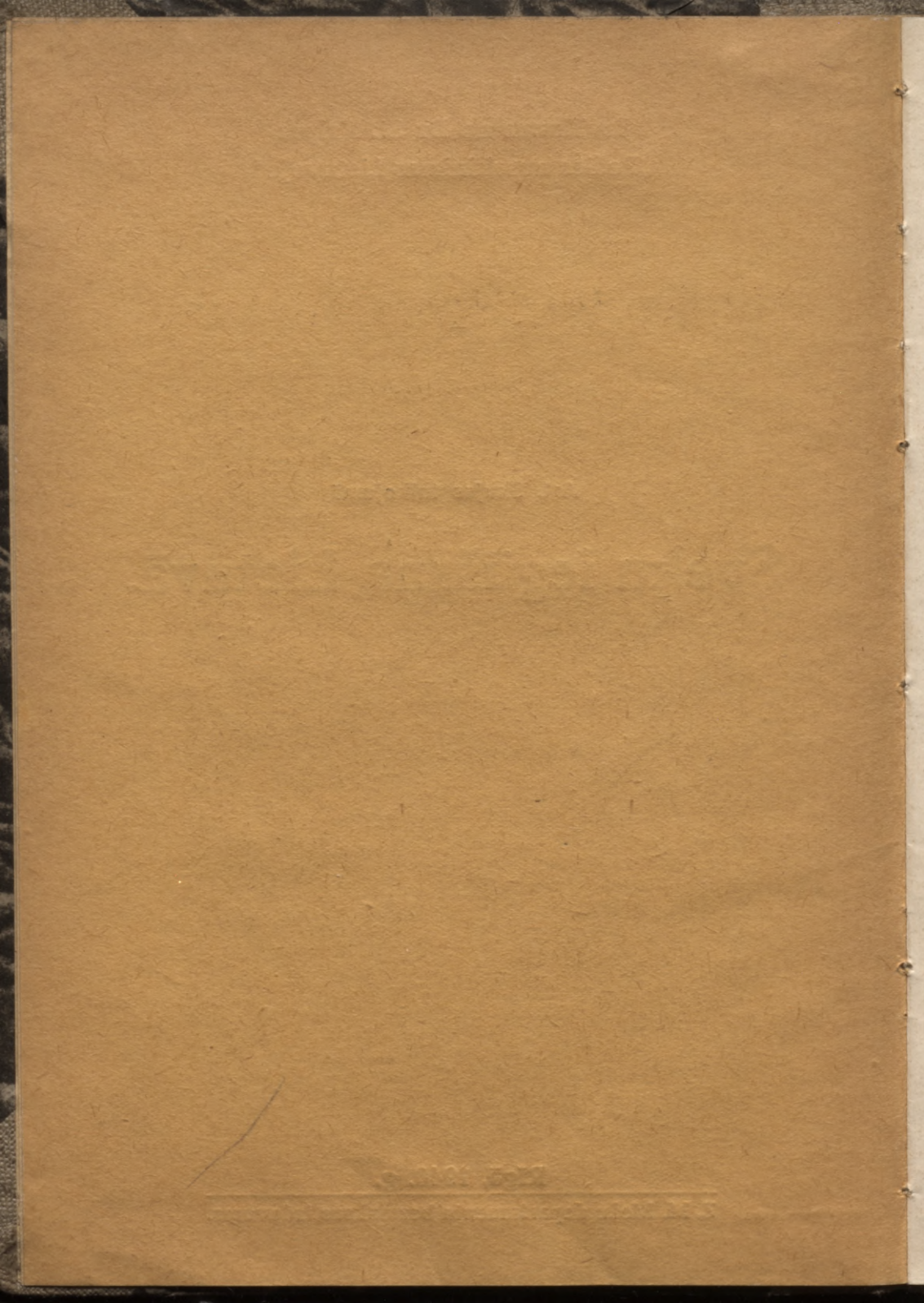
Izvilkums no Dr St. Kripas
„Pušies nusakinimas Lietuvoje“

Art. Skujas tulkojumā

Sveķu iegūšana Lietuvā.

Rīgā, 1940. g.

Z. M. Mežu departamenta bezmaksas izdevums.

L ~~63~~
1657

dn 63
1657

Izvilkums no Dr St. Kripas
„Pušies nusakinimas Lietuvoje“

822101

Art. Skujas tulkojumā

Sveķu iegūšana Lietuvā.

Rīgā, 1940. g.

Z. M. Mežu departamenta bezmaksas izdevums.

1253

Par. 60

VALSTS BIBLIOTEKA
Inv. 407858

no d. 84
0709057004

Valsts tipografija Rīgā, Valdemāra ielā 6. 1283 40 4

Pirmos sveķu tecināšanas darbus Lietuvā, laikā no 1915.—1917. g., izdaria vācu okupācijas pārvalde. Darbi tika izdarīti ļoti plašā mērogā, kaut gan stipri primitīvā veidā. Šo darbu veicēji nebija ieinteresēti racionalā darbu izpildījumā, bet iegūstamo sveķu vairumā. Sasveķoja visas priedes, kas tik atradās kaut cik parocīgā vietā. Kauņā tika ierīkota fabrika vairāku tūkstošu tonnu sveķu pārstrādāšanai gadā. Noteikta sveķošanas metode netika pielietota, bet katrā rajonā tā atkarājās no darbu vadītāja ieskata un sajēgas. Vietām sveķošanas darbi tika izpildīti pēc vācu metodēm, kur arī gūti vislabākie panākumi; vietām pēc Austrijas metodes un citur pēc nenoteiktu metodu paņēmieniem. Tādēļ arī iegūtie rezultāti bija ļoti dažādi. Parasti ieguva 0,5—1 kg sveķu no viena koka sezonā.

Pirmos sveķu tecināšanas mēģinājumus, pēc patstāvīgās Lietuvas nodibināšanas, izveda 1927. g. Lauksaimniecības akadēmijas Mežsaimniec. nodaļas profesors Pr. Jucaitis ar saviem diplomantiem. Šie mēģinājumi deva praktiskus norādījumus, kā sveķu iegūšana un pārstrādāšana var ievirzīties stipri realā gultnē. Tomēr nopietnāk pie šīs lietas ķērās tikai 1933. gadā, kad Mežu departaments izdaria plašākus sveķu tecināšanas mēģinājumus mācības virs-bas Alites mežniecībā, nolūkā noskaidrot plašākas sveķu iegūšanas iespējamības visā valsts mērogā. Jāpiezīmē, ka mūsu kaimiņu mežkopji pie šī jaunā pasākuma ķērās ļoti uzmanīgi, visu iepriekš labi pārdomājot, apsverot visas varbūtības un iegūtās atziņas no agrākiem pētījumiem. Šo mēģinājumu panākumi bija iepriecinoši un tādēļ nākamajā, 1934. gadā izdaria plašākus un sistematiskākus izmēģinājumus vēl četrās virsmežniecībās. Mēģinājumus izdaria ļoti nopietni un ļoti dažādos virzienos. Šeit, kā galvenos, varētu minēt — vispiemērotākās sveķošanas metodes atrašana, sveķu pašcenas noteikšana, sveķu daudzuma noteikšana no viena koka, sveķojamo koku ražība atkarībā no augtenes apstākļiem un koka īpatnībām, darbinieku un strādnieku apmācība, darba normu izstrādāšana u. t. t.

Izmēģinājumi tad arī deva uz visiem šiem jautājumiem noteiktas atbildes un rezultātā 1935. gadā jau pievērsās plašākai, rūpnieciskai sveķu iegūšanai un pārstrādāšanai. —

Tagad Lietuvas mežkopji sveķošanas darbus izpilda pēc vācu metodēm, t. i. Špletstesera un Kinitca, atmetot visas šo metodu modifikācijas, bet pašas metodes izveidojot un pielaižot saviem īpatnējiem apstākļiem. Bez tam tiek pielietota

ar pietiekoši labiem panākumiem jaunizveidotā lietuviešu metode. Kas attiecas uz pielietojamām divām metodēm, tad katrai no tām ir savas priekšrocības un arī savi trūkumi, bet visumā tās tiek atzītas praktiski par līdzvērtīgām.

Pēc vairākkārtīgiem izmēģinājumiem Šplettesera metodi pielietojot iegūts ap 12% sveķu vairāk, kā pēc Kinitca metodes. Bet sveķu iegūšanas veids pēc Šplettesera ir par 10—12% dārgāks nekā pēc Kinitca, tā tad sveķu pašcena pēc šīm metodēm ir gandrīz vienāda. Kinitca metodes priekšrocība pret Šplettesera ir vēl tā, ka Kinitca metode ir vienkāršāka un pēc tās ir sasniedzamas augstākas darba normas. Bez tam priežu sveķošanu pēc Kinitca no vienas stumbra puses var izdarīt divus gadus no vietas, bet kā sekas tam gan tad ir plaša un nepārtraukta brūce, kas nav vēlama. Tagad sīkāk apskatīsim, kā norit sveķošanas darbi pēc augšā minētām metodēm.

Sveķojamo koku izlase.

Pirmais un viens no svarīgākiem priekšdarbiem ir — sveķošanai piemērotāko koku izmeklēšana. Pareizāko ceļu šeit norādīs mēģinājumi un pieredzējumi. Sveķošana izdarama vecākās priežu audzēs. Koki jāizvēlas ar aprēķinu, lai tie noderētu sveķošanai 4—6 gadus no vietas. Ņemamas slēgtas audzes, kur biežība nav mazāka par 0,4—0,5. Retaiņu koki un sēklinieki dod līdz 30% sveķu mazāk, kā slēgtas audzes koki. Sveķošanai izzīmējami veseli, ar labi attīstītiem vaiņagiem, koki — ne tievāki par 28 cm krūsmērā. Ja koki, tievāki par 25 cm krūsmērā, kaut arī pie vienāda brūces lieluma, tie dod 20—50% sveķu mazāk. Nevar izmeklēt kokus ar nokalšanas pazīmēm, „sausgaļus” vai daudziem kaltošiem zariem. Vaiņaga formai nav nozīmes, bet lai koki atbilstu Krafta I—II klasei un I—III bonitātei. Ja gadas sastapt vecākas priedes ar sveķu puniem, kas rodas no iekšējiem sveķu izplūdumiem, tad tās var droši izlietot sveķošanai, jo šādi koki dod neparasti daudz sveķu (līdz 6 kg sezonā!). Pārāk veci koki sveķošanai nav ieteicami.

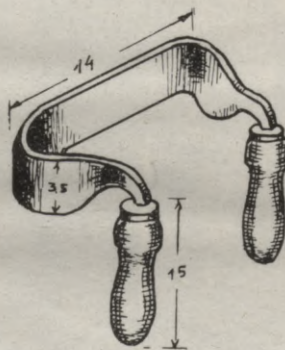
Sveķojamo koku numurēšana.

Līdz ar sveķojamo koku izlasi — vēlams izdarīt arī šo koku numurēšanu, kura nepieciešama darbu sekmīgākai izpildīšanai. Lai brūču iegriešana būtu vieglāka, apdrāž ar līku slīmestu rupjo mizu 1,75 m augstumā no sakņu kakla, notešot 10×10 cm gludā laukumīnā. Vēlams uzraksta laukumīņu izvēlēties koka dienvīdus pusē. Uz šī laukumīņa ar eļļas krāsu uzvelk koka numurus, vai nu no brīvas rokas, vai arī pielietojot trafareti. Numeratoru nav ieteicams lietot, jo tad numuri grūtāki saredzami. Par vislabāko izrādījusies

baltā krāsā, bet var lietot arī melnu, sarkanu vai zilu. Skatoties pēc darba organizācijas, sveķojamie koki tiek iedalīti apkalpes vienībās, kur kokus numurē sākot ar № 1. Bet ja vienā mežniecībā tiek izveidotas vairākas apkalpes vienības, tad katru sāk ar № 1, piem., vienā vienībā ietilpst 960 koku, bet otrā 4800 koku, tad pirmā vienība sākama ar 1. līdz 960. n-ru — baltā krāsā, bet otra sākot ar 1. n-ru līdz 4800. n-ram — sarkanā krāsā. Vēl labāki, ja sveķošanas darbu vienību — vienu vai vairākas, var ietilpināt vienā apgaitā. Tas stipri atvieglo darbu organizāciju un uzraudzību. Numurējamie koki jāizvēlas tā, lai sveķotājam pēc iespējas mazāk jāstaigā. Mazās darbu vienības organizējot — vēlams, lai tās radiusā nepārsniegtu 1 km. Pati koku izlase izpildama līdzīgi, mums labi zinamajai, atsevišķo koku numurēšanai — ar aprēķinu, lai sveķotāji tos varētu pēc kārtas labi atrast.

Mizas notēšana.

Izzīmētajiem un numurētajiem kokiem, sākot no n-ra uz leju līdz sakņu kaklam — biezo mizu, apm. $\frac{1}{3}$ daļas stumbra apkārtmēra platumā, — notēs. Mizas notēšanai tā nozīme,

Likais slīmests.

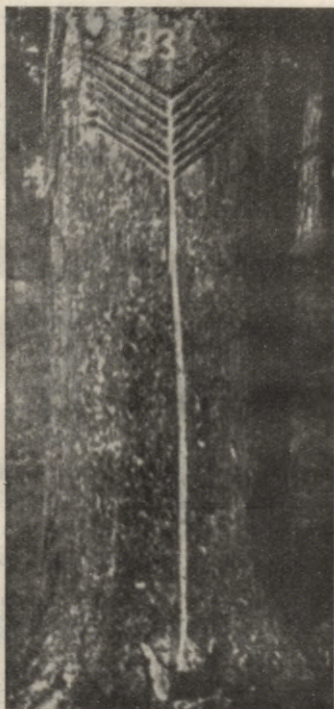
ka iegūstam tīrākus sveķus — bez mizas drumstalām, kā arī ērtāku un ātrāku sveķojamo brūču atjaunošanu, t. i. sānteku renīšu iegriešanu. Šai darbā nepieciešams vieglāks cirvis un likais slīmests — virsmas gludākai nolīdzināšanai. Darbs vienkāršs, bet reti uzmanīgi izpildams, jo atstājamās mizas biežumam jāpaliek ne biežākam par naža asmeni, t. i. 1—2 mm.

Bet no otras puses — nav pieļaujama ne mazākā lūksnes kārtas ievainošana, kas izsauktu nevajadzīgu sveķu izplūdumu. Šis darbs veicams agrā pavasarī līdz veģitācijas

perioda sākumam. Jo vēlāk miza no lūksnes ļoti viegli atlec un precīzs šī darba izpildījums jau stipri grūts. Šos sveķošanas priekšdarbus, kā koku izzīmēšanu un mizas aptēšanu, ir iespējams izpildīt jau rudenī pēc sveķošanas sezonas beigām vai arī pat ziemā.

Notekas renītes iegriešana.

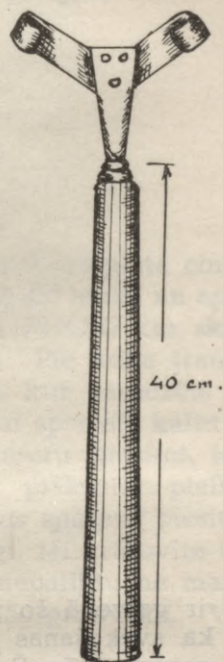
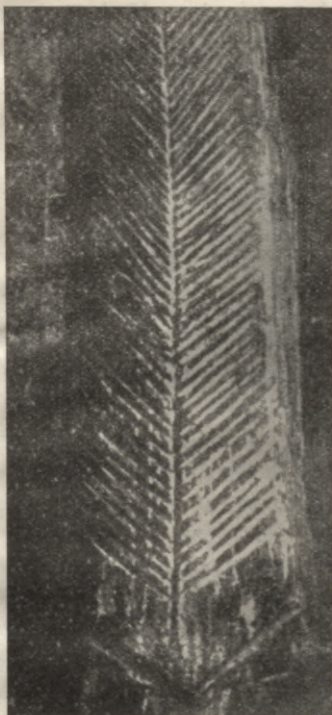
Sveķošanas darbus veicot pēc agrāk minētajām abām vācu metodēm, jāsaprot, ka to priekšdarbi stipri vien līdzīgi. Piezīmēšu, ka Špletstesera metodi sauc arī par Prūsijas metodi, bet Kinitca — par Chorinas metodi t. i. pēc apgabaliem, kur tās sāktas pielietot. Neiztīrējot šo metodi ne teoretiskās, ne praktiskās atšķirības, aprakstīšu sveķošanas darbus pēc šīm abām metodēm tā, kā tos praksē pašreiz izved Lietuvas mežkopji.

Sateku iegriešana pēc Spletstesera metodes sezonas sākumā.

Vispirms izgriez notīrītās mizas laukuma vidū vertikālo sveķu notekas renīti, jeb — kā to Lietuvas kolēģi sauc — lāstaku.

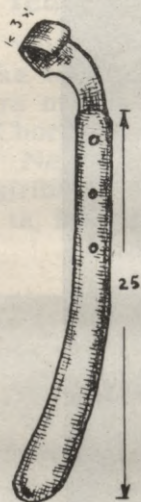
To izdara ar sevišķu, šim nolūkam izveidotu, instrumentu — „lielo režku“, kas pēc būtības ir mums pazīstamās, dastojamās „režkas“ pārveidojums, kā tas redzams no šī zīmējuma.

Spletstesera brūce sezonas beigās.

— Notekas renīte vajadzīga šķidro sveķu aizvadīšanai no sāņteku renītēm sveķu krātuvītē, kura tiek piestiprināta notekas apakšā. Noteka griežama ar „lielo režku“ no augšas uz apakšu, bet izgriezot $\frac{2}{3}$ daļas no tās aprēķinātā garuma — jāsāk no apakšas uz augšu — izgriezumus salaižot ļoti līdzieni kopā. Noteka iegriežama koksne 1 cm dziļi — 1,5–2 cm platumā un pēc iespējas nolaižot to tuvāk sakņu kaklam. Notekas garums jau ir atkarīgs no izvēlētas darba metodes un vispārējiem darbības noteikumiem. Ja mēs sveķotu normali vienā vasarā pēc izvēlētas metodes no vienas stumbra puses, tad aprēķins būtu šāds: Kā jūs vēlāk dzirdēsiet, no notekas uz abām pusēm zem 90–100° leņķa iegriež ar „mazo režku“ sāņteku renītes. Šo sāņteku platumu abām minētajām metodēm vienāds — 1–1,5 cm. Pie notekas garuma aprēķināšanas pieņem sāņtekas platumu 2 cm. Pieņemot, ka vienā sezonā iegriezīs 30 pāru sāņteku, notekas garums pēc Kinitca

metodes būtu $30 \times 2 = 60$ cm. Ja pēc šīs pašas metodes sveķotu 2 gadus no vietas, tad noteka jāizgriež $2 \times$ garāka + vēl 10 cm joslas tiesai, kas šķirtu viena gada brūci no otra gada. Piezīmēšu, ka pēc šīs metodes sveķu sāņtekas griež vienu blakus otrai, neatstājot negrieztu slāni, turpretī pēc Špletstesera, starp divām sāņtekām atstāj negrieztu slāni.

Šī arī ir galvenā šo metodu praktiskā atšķirība. Pieņemot atkal, ka sveķošanas sezonā iegriezīs 30 pāru sāņteku, notekas garums pēc Špletstesera $(30 \times 2) \times 2 = 120$ cm. Ja gadījumā ir kādi citi rīkojumi, piem., kad koku vēlas sveķot no vienas puses 2 sezonas no vietas — pirmā gadā pēc Špletstesera metodes, bet otrā pēc Kinitca, tad notekas garumu ņem ap 160 cm.

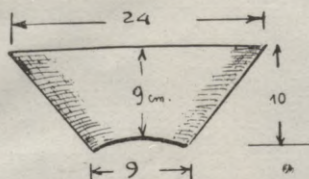
Praktiski šāds sveķošanas veids ir iespējams un Lietuvā plaši pielietots. Nākošos divus gadus sveķošanu šādā pat kārtībā var izdarīt no stumbra pretējās puses. Parasti pirmajā gadā sveķo no augšas pēc Špletstesera metodes, bet otrā gadā zem šīs brūces, atstājot 5 cm josliņu — sveķo pēc Kinitc'a. Iespējams arī pēc Špletstesera sveķot no vienas puses 2 gadus no vietas, bet tad neskārtās joslas starp 2 sāņtekām jāsamazina nedaudz zem 1 cm.

Izgrieztai notekai jābūt taisnai, līdzēnai, bez iedobumiem. Labākai sveķu tecēšanai, vēlams, notekas sānus no iekšpusēs nedaudz padziļināt. Pie laba darba izpildījuma ļoti liela nozīme asiem un parocīgiem instrumentiem.

Ievingrinājiem strādniekiem ar labu režku (vai grebli) stundā izgriež līdz 40 noteku.

Sveķu trauciņu piestiprināšana.

Tūlīt pēc notekas iegriešanas, pēc iespējas zemāk, jāpiestiprina sveķu krātuvīte, ko parasti izveido no šādu samēru

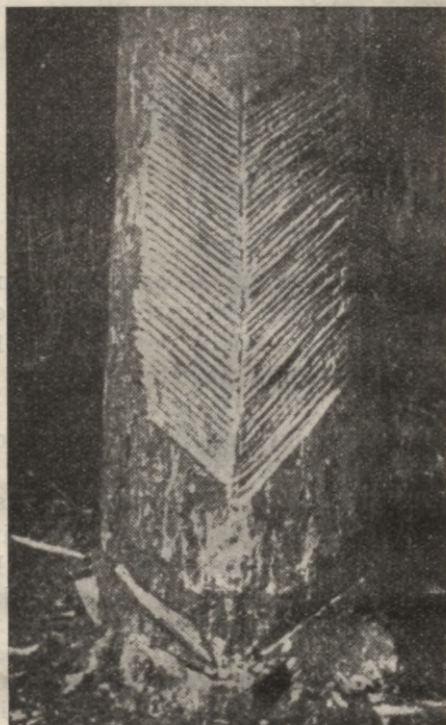
— 10 cm augsta, virsū 24 cm — apakšā 9 cm plata cinkota skārda plāksnītes, kurai sāni apgriezti zem 45° leņķa un apakšdaļa ar vieglu izliekumu. No parastā 72×142 cm skārda loksnes (svarā 3,4 kg) iznāk 56 trauciņi. Pie koka trauciņu piestiprina un izveido šādi: Tanī vietā, kur paredzēts krātuvītes pamats — stateniski stumbra asij ar specialu kaltu iesit rievu (ap 1 cm dziļu), kurā viegli ar āmuru piesitot, ielaiž skārda plāksnītes pamatu. Pēc tam plāksnīti pieliecot stumbram — izveido krātuvīti, kuras abus spārnus piesit pie koka ar $\frac{3}{4}$ collas garām naglām. Svarīgi, lai krātuvīte tiktu pie stumbra kārtīgi piestiprināta — lai nepaliktu ne mazākā plaīsa. Šādā krātuvītē var satecēt līdz 150 gr. sveķu. Viens

iestrādājies strādnieks stundā var piestiprināt līdz 40 gab. trauciņu. Nevarētu teikt, ka skārds būtu tas idealākais materials krātuvju pagatavošanai, piemēram karstā saulē — skārds stipri sakarsdama veicina vērtīgākās sveķu daļas — terpentīna izgarošanu. Šeit būtu interesants darbs mūsu meža darbiniekiem atrast veidu un formu sveķu trauciņiem no pašu zemē ražota materiala, piem. šiferita.

Sānteku iegriešana.

Pēc notekas iegriešanas un krātuves piestiprināšanas iegriež zem 90—100° leņķa pirmo sānteku pāri 1—1,5 cm platumā un 1 cm dziļi koksne.

Pēc Kinitc'a sveķotas priedes brūce
sezonas beigās.

Sāntekas garums 15—25 cm — atkarībā no priedes caurmēra. Tā iegriežama ar „mazo režku” jeb grebli, kas pielairojams katra griezēja īpatnībām. Tam jābūt labi iztrītam (tikai no iekšpuses!) un ļoti asam. Vēlams dot strādniekiem iespēju iegādāties pašiem savus darba rīkus.

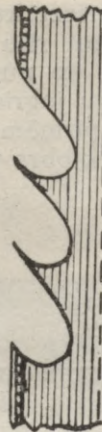
Sānteka iegriežama vienā paņēmienā, griežot no apakšas uz augšu, „režkas” kātu mazliet paliecot stumbra augšdaļas virzienā tā, lai sateka izveidotos uz apakšu silītveidīga un sveķi netecētu pāri apakšējai malai.

Ja sāntekas nāk izgriežamas augstāk par krūšu augstumu, tad labāk tās griezt no augšas uz leju, jeb pielaikot „režku” stumjamu no apakšas uz augšu. Kamēr pie šī darba nebūs prakses, vienā paņēmienā sānteku neizdosies izgriezt. Mizas

notīrīšanu, notekas un viena pāra sānteku iegriešanu — sauc arī par sveķošanas sagatavošanas darbiem un tie veicami vēlākais līdz 10. maijam.

Sānteku šķērsriezums
pēc Splettesera metodes.

Sateku šķērsriezums pēc
Kinitc'a metodes.

Lai izprastu tālāko sveķošanas darbu, īsumā pastāstīšu par sveķu rašanos un pārmaiņām pēc koka ievainošanas. Sveķi koksne ir īpašās sveķu ailēs. Visvairāk šo ailu koka ārējā aplieves daļā. Ir vertikālās un horizontālās sveķu ailes, kas savienodamās izveido šo ailu tīklu. Sveķi rodas šīs ailes ietverošās šūnās zem liela hidrostatiskā spiediena difundē sveķu ailēs. Var konstatēt divus sveķu tecēšanas veidus: primāro tūlīņ pēc koka ievainošanas, kas intensīvi ilgst ap 30 stundu. Šeit iztek sveķi, kas apkārtējā sveķu ailu tīklā bija sagatavoti. Liekas, ka sveķošanai sveķu būtu pietiekoši, ja tik mēs brūci periodiski atjaunotu. Bet tā gluži nav. Izplūstošo sveķu daudzums pakāpeniski samazinājas. Normalā daudzumā sveķi sāk izplūst tik pēc 2—3 nedēļām, kad iestājas sekundārais sveķu tecēšanas periods. Veģitācijas laikā koku ievainojot — no apkārtējām sveķu ailēm izplūst sveķi. Sveķu ailēs rodas tukšums — tas kokā ir trauksmes signāls. Tiek mobilizēti palīgspēki — sveķu ražošanu uzdod arī citām šūnām. Šīs iekšējās patoloģiskās pārmaiņas kokā, kamēr sveķu ražošanai piemērojas arī citas audu šūnas, — ilgst 2—3 nedēļas. Šim laikam beidzoties atmaksājas uzsākt kārtējos sveķu ievākšanas darbus. Pēc Kinitca metodes, zem pirmā sānteku pāra iegriež otro, neatstājot neizgrieztu

josliņu, turpretī pēc Špletstesera atstāj neaizskārtu joslu izgrieztās sāņtekas platumā. Jāraugas, lai sāņtekas tiktu grieztas taisnas un gludas ar ļoti asu instrumentu un lai sāņtekas ieplūšanas vieta notekā būtu nedaudz izliekta, bet līdzena. Šie darbi uzsākami ar 1. jūniju un jaunas sāņtekas iegriežamas katras 2—4 dienas. Jūlija, augusta un septembra mēnešos, kad sveķu tecēšana vislielākā, atmaksājas jaunas sāņtekas iegriezt katru otro dienu. Vēl jāpiezīmē, ka sāņtekas iegriežot rīta agrumā — iegūsim vairāk sveķu nekā iegriežot tās ap pusdienas laiku. Tādēļ jāiekārtojas tā, lai sāņtekas tiktu iegrieztas rīta cēlienā. Sveķošanas darbi turpinami līdz pirmām rudens salnām, kas pie mums parasti iestājas ap oktobra vidu.

Sveķu savākšana.

Sveķu izsmelšanu vislabāki iekārtot otrā dienā pēc sāņteku iegriešanas. Ja sveķi paliek krātuvītē ilgāk neizsmelti — izgaro to vērtīgākā daļa — terpentins, un sveķi smeltuvē sacietē. Līdz ar to sveķu vērtība samazinās, bet to izsmelšana paliek grūtāka. Parasti sveķus izsmel ar smailām dzelzs karotēm un šo darbu veicot jāraugas, lai sveķi būtu tīri, lai tajos nebūtu mizas daļu, skuju, kukaiņu un citu gružu. Ļoti nevēlams sveķu piemaisījums ir ūdens — jo ūdens iespaidā sveķi novietoti mucās sāk drīz rūgt. No lietus ūdens jāatbrīvojas jau pie sveķu izsmelšanas no krātuvītēm. Ja tomēr nesamajos traukos ūdens nedaudz salasas, tad to katrā ziņā nosmelt, cik tik vien iespējams — labāk lai iet zudumā pile sveķu nekā tajos paliek puskarote ūdens. Lai mazāk ūdens iekļūtu sveķos, tad iegriežot jaunas satekas, raudzīties, lai krātuvītēs nebūtu priekšā jau ūdens.

No krātuvītēm sveķus savāc cinkota skārda spaiņos. Šiem spaiņiem obligāti jābūt segtiem ar cieši piegulošu vāku. Spaiņu vāku var turēt vaļā tikai sveķu ievietošanas brīdī. Vāks spaiņiem vajadzīgs, lai sveķi neizgarotu, lietum uznākot tie nepielītu un nepiebirtu ar gružiem.

No spaiņiem sveķus izlej specialās, šim nolūkam pagatavotās mucās. Mucām jābūt stiprām, bet vieglām. Pirms sveķu iepildīšanas, katreiz jāpārbauda mucas stāvoklis — vai tā nav izkaltusi un vai stīpas kārtībā. Izdevīgāka transporta dēļ mucu tilpums vēlams 150—160 litru apmērā. Tās gatavojamas no priežu — vislabāk gan egļu dēļiem, kuru ērtākie samēri būtu šādi: garums 85 cm ar 8 cm vidus un 6 cm

galu platumu un 1,5 cm vidus un 2,5 cm galu biezumu. Mucas gatavo ar 2 neatveramiem dibeniem, bet sveķus mucā iepilda pa sevišķu caurumu tās vidus daļā, kuru aizbāž ar liepas koka tapu.

Pie sveķu iepildīšanas mucā vajadzīga vēl skārda piltuve 5 litru tilpumā.

Piepildītas mucas nedrīkst turēt saulē. Vislabāk tās ēnainā vietā — guļus ierakt 0,5 m dziļās bedrītēs, bet virsū vēl pārklāt sūnas, skujas vai lapotus zarus.

Darbu organizēšana un darbu normas.

Sveķošanas darbus iedala darba vienībās, kuras apkalpo viens vai vairāki darbinieki. Piem. mazās vienības sastāvošas no 960 gab. sveķojamo koku, apkalpo tikai viens cilvēks. Viņam katru dienu vajaga iegriezt 320 pāru sāņteku un no tāda pat skaita krātuvīšu izsmelt sveķus — saprotams, no iepriekšējā dienā iegrieztām sāņtekām. Vienību lielums būs atkarīgs no izdevīgākiem apsaimniekošanas apstākļiem. Lielākās vienībās, piem., sastāvošās jau no 4800 gab. sveķojamo koku — ievērots darba dališanas princips. Šādu vienību apkalpo 5 darbinieki, no kuriem četri griež tik sāņtekas, bet piektais smēļ tikai sveķus. Sāņteku griešana uz tiem pašiem kokiem atkārtojas katru trešo dienu, bet sveķus izsmēļ nākamā dienā apkalpojot 1600 gab. sveķojamo koku. Šī norma aprēķināta, ja darbības radiuss nepārsniedz 2 kilometri.

10 stundu darba dienā pieņemtas šādas vidējas darba normas:

notēt mizu no vienas stumbra puses — 60 kokiem,
iegriezt pirmās sāņtekas (iesk. noteika + krātuvīte) —
80—100 kokiem,

iegriezt sāņtekas pēc Špletstesera metodes 350 pāru,

iegriezt sāņtekas pēc Kinitca metodes 400—450 pāru.

Ja strādā pēc abām šīm metodēm, tad iegriežamas 400 pāru sāņteku, sveķi uzņemami no 1400—1600 krātuvītēm.

Atlīdzība par sveķošanas darbiem vēlams izmaksāt pēc padarītā darba daudzuma. Visizdevīgāki būtu maksāt zinamu atlīdzību par 1 kg sveķu pie noteikt. tīrības procenta, bet tas sākumā nekādi nebūs iespējams, tādēļ izkalkulēsim vidējo atsevišķo darbu cenu. Pieņemot mūsu apstākļos vidējo dienas izpeļņu Ls 4,—

par mizas notēšanu būtu jāmaksā $\frac{400}{60} = 6,6$ sant.,

par pirmā sāņteku pāra iegriešanu (iesk.
noteiku + krātuvītes piest.) $\frac{400}{100} = 4$ sant.,

par viena pāra sāņteku iegriešanu $\frac{400}{400} = 1$ sant.,

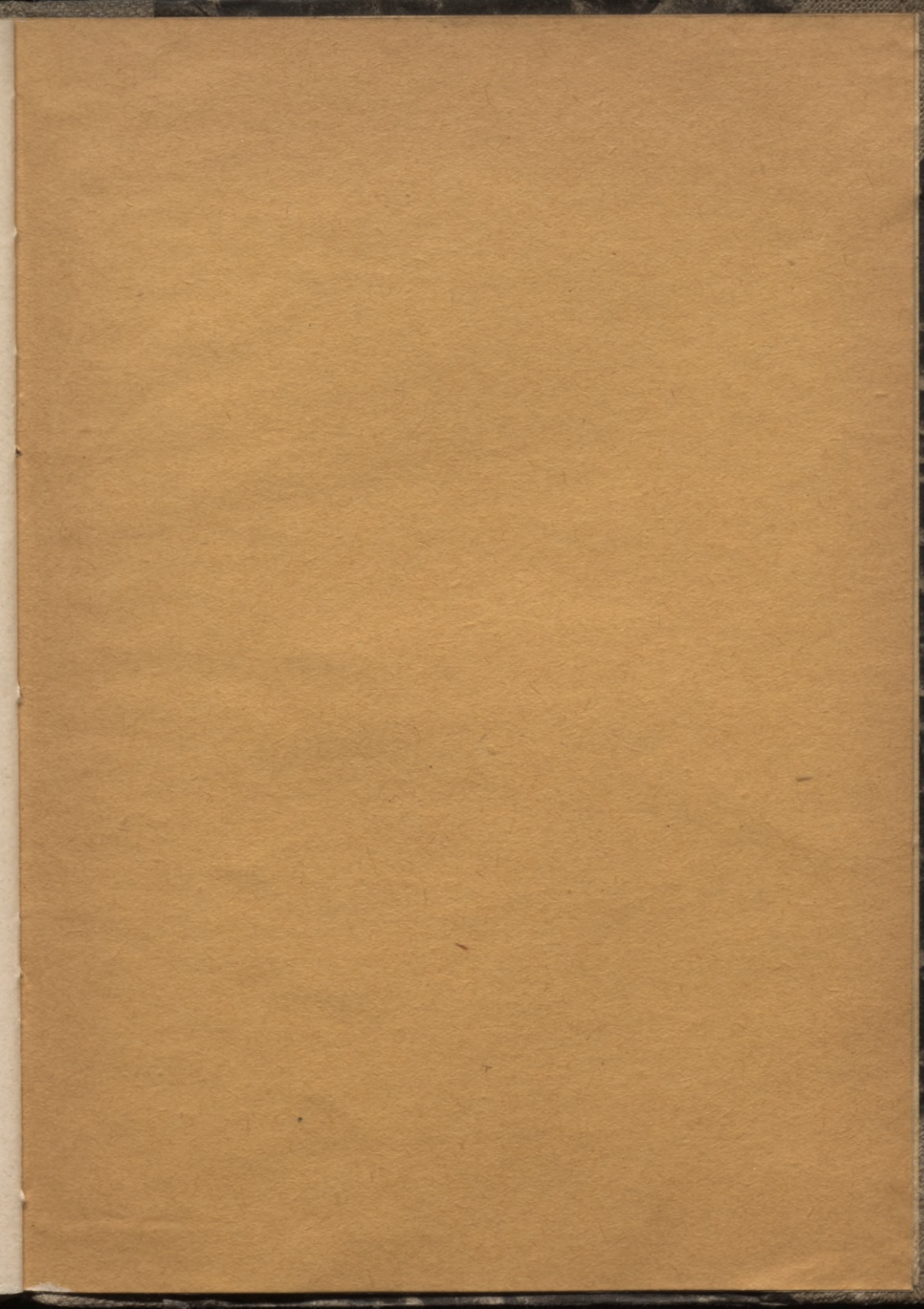
par sveķu izsmelšanu no krātuvītes $\frac{400}{1600} = 0,25$ sant.

Ja sveķošanas darbi neveicas tā, kā vajadzētu, tad vispirms jāpārbauda darbu organizācija un uzraudzība. Pie nepietiekošas darbu uzraudzības sveķu daudzumi samazinas un tam par iemeslu var būt notekas aizsērēšana ar sacietējušiem sveķiem, satekas izgrieztas par šauru vai seklu, nekārtīga sveķu izsmelšana, sāpšanas grieztas ar neasiem instrumentiem u. t. t.

Piezīmēšu, ka sveķošanas darbi prasa sistematisku un ļoti rūpīgu darbu izpildījumu — tad arī panākumi neizpaliks. Tādēļ sveķotāju darba pārbaudei vēlams ievest strādnieku dienas grāmatu, kurā atzīmē ikdienas sveķu daudzumu, koku numurus un sateku pāru skaitu.

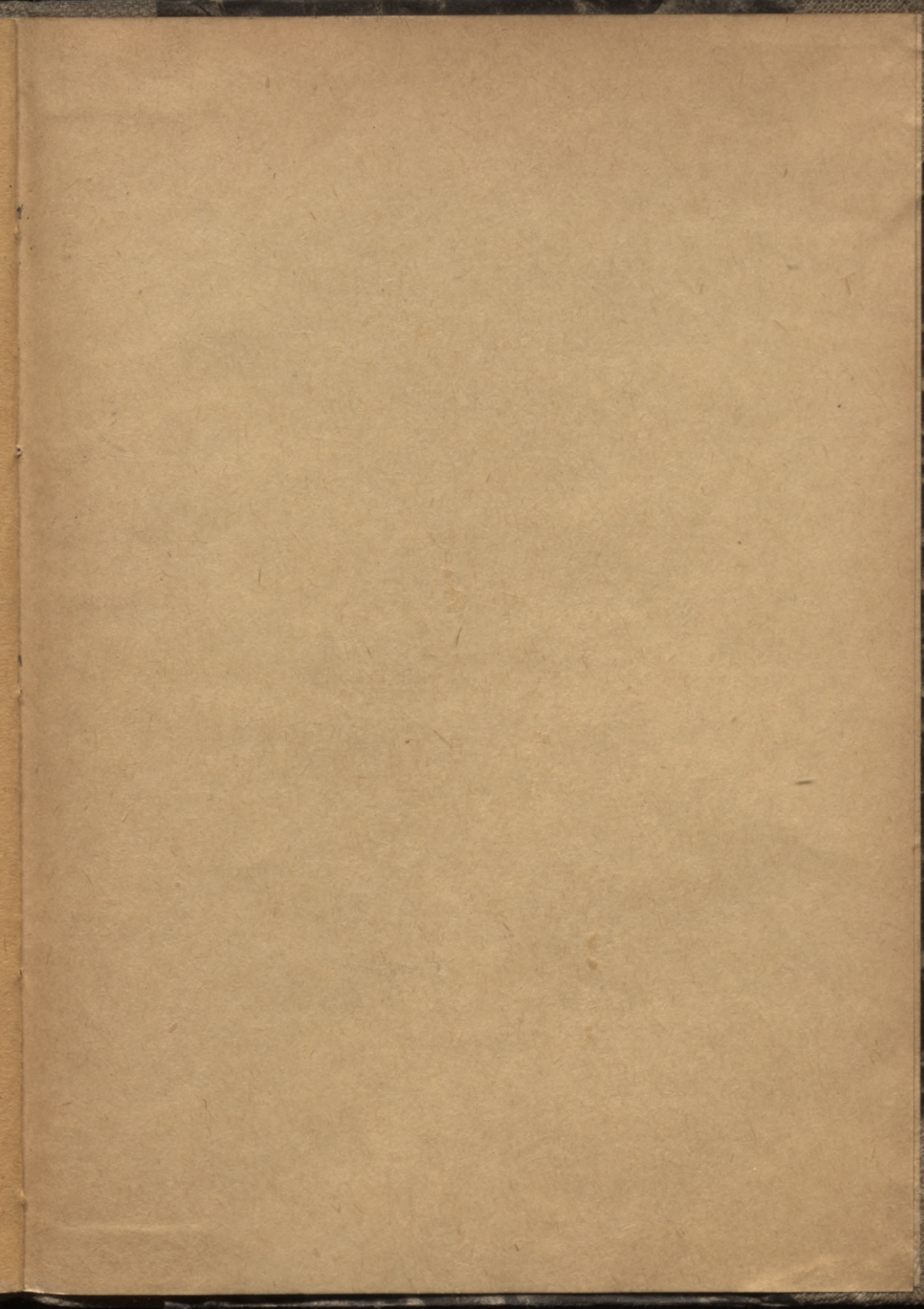

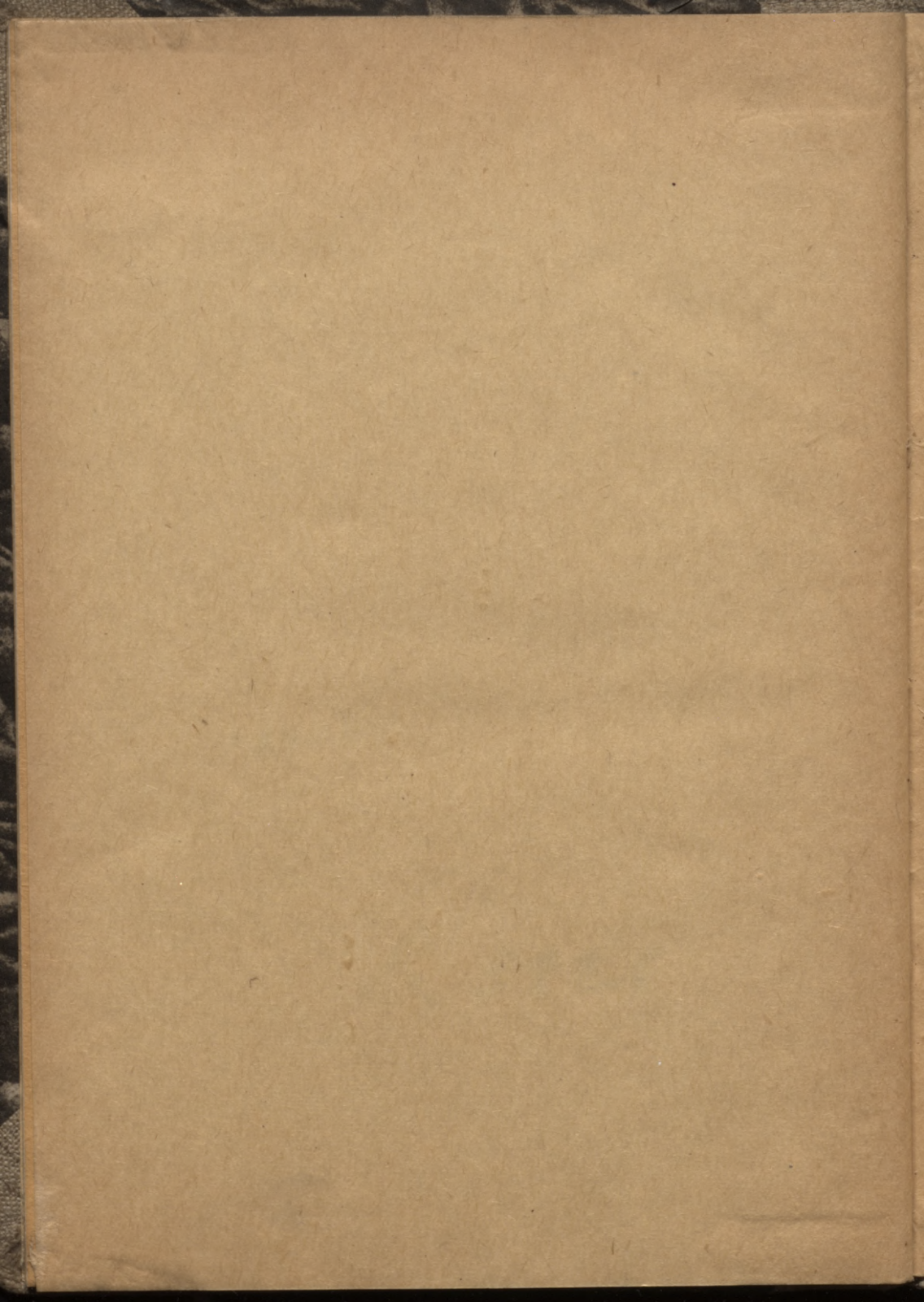
Lu 5826

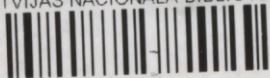
- 3. MAI 1940

La 5826

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309057004